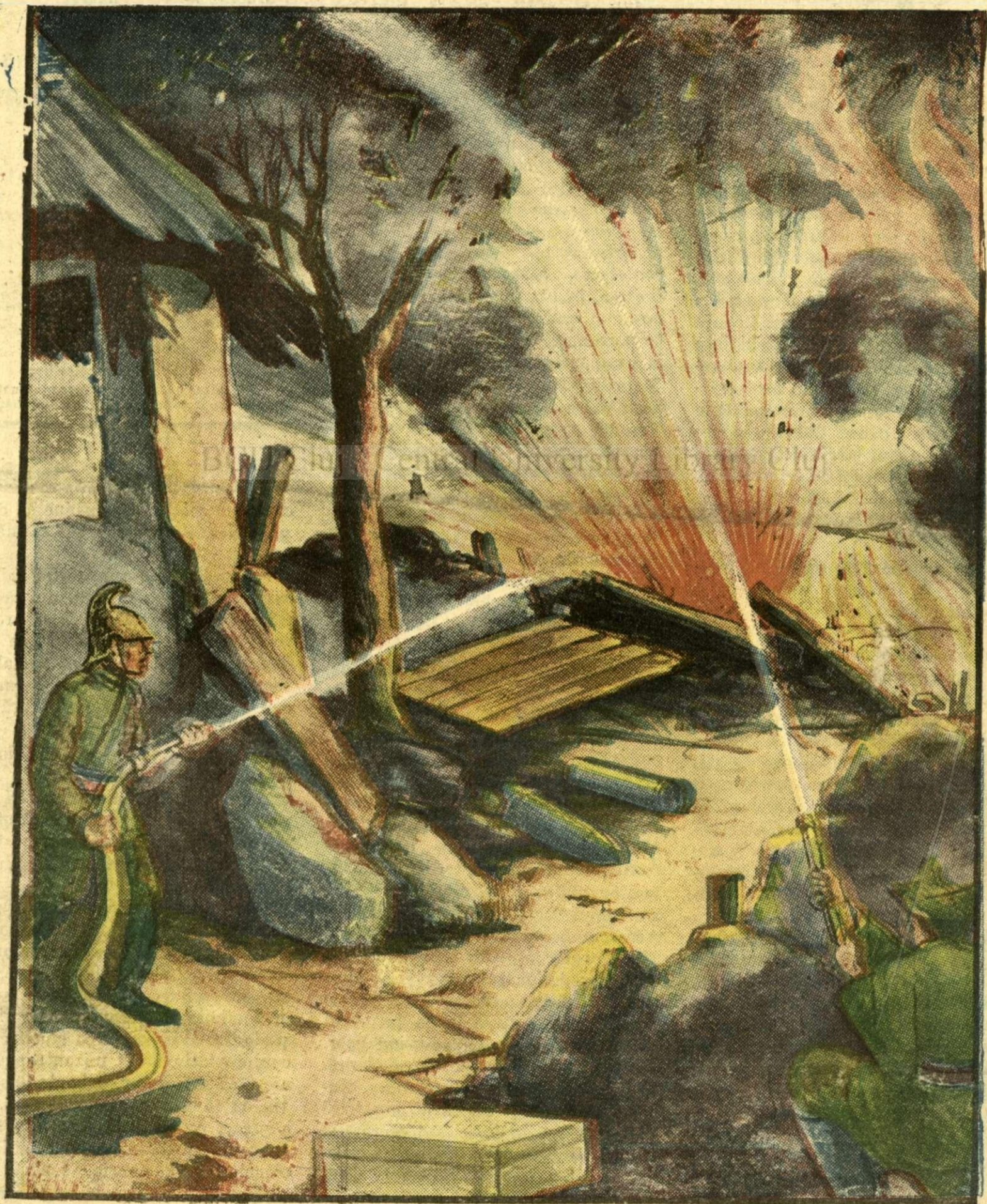

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Dezastrul de la Pirotechnie

CU OCAZIA CATASTROFEI DELA COTROCENI, TRUPELE DIN CAPITALA AU DAT DOVADA DE O NEINTRECUTA BRAVURA, CONTRIBUIND LA IMPIEDECAREA INTINDERII FLAGELULUI.

Shakespeare

Printre regii inteligenții, Shakespeare are un loc a parte pe care-l ocupa Pan printre Olimpiani, acel Pan adorat de antichitate mai presus chiar de oât Jupiter, zeu sălbatice care mergea pe jumătate de animal, al căruia piept azurat însă oglindea toate imaginile pământului toate astrele firmamentului. Tot astfel și geniul lui Shakespeare are ceva infinit și universal.

Un critic englez la numit „o voce a Naturei”. Acest cuvânt ar putea fi poate cea mai justă definiție a sa. Opera lui Shakespeare n'are nimic local nici personal: nici o poetică nu-l delimitează, nici un sistem nu-l restrânge. Opera sa, cuprinde toate popoarele, toate manifestările și toate singularitățile vieții.

Barbaria și civilizația externă se întâlnesc în opera sa, reprezentate prin timpurile lor cele mai reprezentative. Sakontala, în fața Mirandei, ar putea crede că și vede chipul său, reflectat în apa unui lac frumos. Un Cafru s'ar da inapoi îngrozit în fața lui Caliban cărui îi s'ar pune înaintea o oglindă. Insuși climaturile sunt reprezentate prin produsele lor caracteristice. În una din extremitățile acestei scene imense, Othello scoate strigăte de tigrus într'o dramă arzătoare ca zona toridă; la celalt pol, Hamlet își plimbă ipocondria Nordului pe un fond tremurător de aurore boreală.

Istoria defilează în opera lui Shakespeare în legiuni, începând cu Coriolan până la Henric al 8-lea. Dacă ceva poate reda pe pământ noțiunea judecătoarei de pe urnă pe care o anunță Scriptura, e Shakespeare relatând trecutul. Ce intenție adâncă! ce siguranță îngrozitoare! ce zbor de vultur deasupra turmei de oameni! ce fel fierbent de a sări peste secole! Pentru el, Timpul n'are nici anotimpuri, nici măsură de timp; el face parte din neclătita Eternitate. Anii se restrâng într'o singură zi, lunile într'o oră, zilele într'un minut. Poetul e grăbit: înarmat cu bicul Furiilor sau cu verga din bibliă, el lovește în masă, erodează în multitudine. Drama se dă drum liber tuturor personajilor sale, de odată, în amestecul lumii, înhamă toate acțiuni deodată: minge, dă drumul, strânge și lasă liber cu o mână infailibilă douăzeci de lăstari diferite, de intrigi amestecate.

E presatindeni și aude totul: suspinul unui inimă pierdută în multime, ca și rusalul unei bălăii; meditația solitară a eroului și strigătele populației. Sondează răunchii, scrutează conștiințele. Toate personajile sale sunt egale în fața sa ca și creaturile în fața Creatorului; le apasă, le judecă, le iartă sau le con-

damnă, fără ca vocea să-i tremure, fără ca verva sa să se risipească. O divinație transcendentă îi ține loc de știință sau de studiu. Arheologul filtrează și cântărește praful timpurilor; Shakespeare suflă peste acest praf, și praful acesta reîncepe să trăiască. Cu licențele lor, cu travestițiile lor, cu anacronismele lor, dramele sale romane sunt de o mie de ori mai adevărate și mai contemporane secolelor pe cari le evocă, de cât tragediile clasice bazate pe texte. Frontierele trecutului se deschid în fața sa; el luminează cu scânteieri de fulgere orizontul preistoric.

Precum a desgroat Isteria, Shakespeare a pătruns sufletul omenesc; el îi luminează toate misterele, face să-i vibreze toate coardele, îl întoarce sub toate aspectele. N'a rămas nici o pasiune pe care să nu o descrie, nici un caracter pe care să nu-l fi încarnat în personaje atât de complete, atât de întregi, atât definitive, în cât numele lor a devenit acela al sentimentului pe care aceste personaje le exprimă. Gelozia își ia ca mască tragică fața neagră a Maurului din Venetia. Amerul împărțit se fixează pe balconul din Verona, ca pe un piedestal nemuritor, cu grupul Julietei și Romeo, înecat în lumina aurorii. Sub forma lui Hamlet, Idoiala cu un cap de mort în mână, revine să chinuască gândirea modernă. Cașitul lui Shylock devine atributul omăteii. Pietatea filială îmbracă trupul Cordeliei ca pe o rochie fără pată; rememorarea pânzate în noapte, purtând lampa lady-oi Macbeth.

Acest geniu care urie cu brutele, cântă cu zânele și cu fecioarele. Fetele tinere și tinorile femei ale lui Shakespeare formează o specie aparte în creațiunea feneciăscă. Măști ca isbedele, delicate ca sensibile. Imaginația le concepe cu corpuri transparente. Inbiriile lor te fac să te gândești la inbiriile florilor, pu-doarea lor te face să te gândești la lumina dulce a revărsărilor de zi, limbagiul lor la cântecul pasărilor. Acest limbagiu e o muzică aeriană. Dacă roma ar face zgomot cântând în caliciul trandafirului ar avea această dulceață cerească. În raersul lor au aripi și porfiri în faracul lor. Oata să năbească, murind ușor, atât de gingașe sunt, în cât se sfarmă la cea mai mică mișcare a lor. Numele lor colone pe cari poștii îl dau, exprimă natura lor eterată și ideală. Desdemona, Ophelia, Cordelia, Perdita, Miranda, Jessica, Coelia, Rosalinda. Nume luminoase și limpezi cari pun pe fruntea lor o cunună de stele. Iată darul suprem al clasicului și neîntrecutului autor al lui „Hamlet”. Gingășia sa îi egalea-

EROILOR NEMURITORI

*Coroane de flori minunate,
Vor fi simbolul care-l dăm,
Jertfirei noastre neuitate,
Când pentru patrie luptăm.*

*A voastre trupuri au pierit,
Scăldate 'n sângele durerii,
A voastră viață v'ați jertfit,
Pentru dreptatea învierii.*

*Și România s'a trezit,
Unificată prin putere;
Bogate holde-au'nverzit,
Din astă mare 'nviere.*

*Frumoase plaiuri mult vestite,
Noi le-am văzut și admirat;
Coroane vii, nevestețite,
E simbolul cel mai curat.*

*A voastre trupuri au pierit,
Și totuși vii și glorioși,
Veți rămânea, oâci v'ați jertfit,
Viața — atât de curagioși.*

*Mormintele zăcând sub flori,
Vor arăta cu pietate,
C'acea dorm nemuritori,
Eroi, cu frunțile curate.*

Laura Scriban

Profesoară la școala ortodoxă națională
a femeilor române din Chișinău

ză puterea; geniul său subtil și robust reamintește trompa elefantului, care poate tot atât de bine să culeagă o floare precum poate să înăbușe un leu.

Nu înclăr-obacurul vieții sale ascunsă, ci în lumina teatrului său trebuie căutat și găsit Shakespeare. Nu va fi găsit printre eroii cari se agită în fața scenei, însă, în planul al doilea printre personajile secundare cari asistă la dramele sale, fără a se amesteca prea mult în ele.

Să se confunde în aceeași figură onestul Heratiu din „Hamlet”, spiritualul Mercutio din „Romeo și Julietta”, localul Antonio din „Negustorul din Venetia” și se va avea poate un portret asemănător al lui William Shakespeare.

Da, astfel mi-l reprezintă, amestecat de tristă și de seriozitate, prea ocupat cu creațiunea sa interioară ca să se abandoneze vieții active, însă înțelept printre înțelepți, și punând în conduita sa ceva din filosofia superioasă care preocupă gândirea sa; contemplativ fără mizantropie, ironic fără a fi amar, coborându-se puțin ca să privească pe oameni, fără să-i face, cu toate acestea, să-i simtă măreția. Îi bănuiesc încă obiceiuri elegante, o curtoazie senină, îngăduitor cu toate conveniențele secolului și țării sale, focul unui spirit a cărui stare normală era o strălucire magnifică; disprețul dulce, fiindu-i atât de adânc, pentru lucrurile de

disprețuit; bunătatea indiferentă cari caracterizează pe oamenii suverani. Un „gentleman”, în slârșit, în înțelesul cel mai înalt al cuvântului, astfel era, astfel a trebuit să fie Shakespeare.

S'ar putea, fără îndoială, să i se aplica lauda sublimă pe care, în drama sa „Julius Cezar”, Antoniu o dă cerne lui Brutus :

„Viața sa ora pacifică, și elementele care o formau erau atât de armonios combinate, în cât Natura ar fi putut să se ridice cu bărbăție și să spuie universului întreg: „Acesta a fost un om !”

Petru T. Găice

Bătrânele

Cine se mai ocupă de bătrâne ?! Când vezi trecând o bătrână, cu spatetele adus, cu pasul tremurând, cu capul între umeri parcă i-ar fi tot frig, trecând silioasă, privind cu ochii aburiți de vreme, cu fața sbârbită ca merele degerate, cu buzele învinețite și deformate de parcă sunt cauciucuri cari se întind și se strâng pe gingiile fără dinți, ori peste vreo doi trei dinți care se mișcă ca niște cocoane îngălbenite, nuți mai trece prin gând că acele sdrențe omenști în care palpita încă o inimă, au fost tinere, adesea frumoase, c'au iubit, au fost iubite, și au fost de multe ori eroine de romane ! Că în acel cap acoperit cu câteva vițe de păr alb or cenușiu, aspru ori soios trec încă imagini viorii, unede primăverele vieții lor se desfășură în frumusețate de nimbul suvenirului ! Iată pe băbuța în odăița ei unde stau ținute pe zid două icoane în fața cărora arde o candelă.

Ea numai dinaintea icoanelor sfinte se mai pleacă, căci nimeni nu este mai mare de cât ea printre oameni ! Nu se mai ploconeste decât în fața celor ce reprezintă Divinitatea ! Oamenii ? ce-i pasă ei de oameni ! A văzut așa de mulți, năi, urâți, care i-au smuls una câte una toate iluziile. A văzut așa de mulți, de atâta vreme de când este pe pământ, încât i se pare că ea trăiește decând lumea, și că toți sunt așa de mici față de ea. Niște copii ! zice când vorbește de cei din jurul ei ; ce știu dinșii !... De sigur că băbuna știe mai mult ca toți !... și se zăvărăște cu gândurile ei în toată acea colecție de impresii îngămădite 'n mintea-i ca o avene scumpă. Și le desfășoară ochilor sufletului ca niște valuri de dantelă prețioasă a căror flori frumoase și nemărginit de variate sunt țesute din firul vieții ei ! Surâde, strâmbându-se, căci surâsul acela care fermeca altă dată, nu mai este decât o crispație urâtă a mușchilor buzelor. Și privește înăuntrul

Aflarea capului sfântului Ion

— SNOAVA —

Numai naiba l-a'ndemnat
Pe naș, când a bolezat
Pe țigan, Ion să-i zică,
Find-că satul pe el pică
Numele să și-l cinstească,
Pe sânt Ion să'l prăznuiască.

Vine Ion Botezătorul...
Aide chiamă tot soborul
Și poștește-mi-l în casă
Și întinde-i apoi masă,
Că doar este om cu stare,
Fierar bun și meșter mare.

N'a trecut un praznic bine,
Ion Evanghelistul vine ;
Altă masă pe țigan,
Iar rachiu și iar chiulhan.
A trecut-o el și p'asta,
Când să zică însă basta,
Alt buchuc pe bietul graur :
Hop Ion gură de aur !
Ce să facă ?... L'a cinstit,
Că doar s'or fi isprăvit ;
Aș ! El bea pân'la fund fiere.
Căci dă peste el Tăierea
Capului lui Ion cel sfânt.
— Bine că'l bagă'n pământ !

Zice mulțumit țiganu' !
Prea făcea chef cu toptanu !
Doar cu capul retezat,
O fi mai astâmpărat,
Că de mult ce-a prăznuit.
Pe mine m'a sărăcit !
Și săltând de bucurie
C'astă dată o să fie
Cea din urmă cheltuială.
A făcut o prăznuială,
Cu'n butoi întreg de vin.
Ca să-i fie de amin !

A trecut ce-a mai trecut
Și taman când a crezut
Că de-acuma e scâparea.
Se trezește cu Aflarea
Capului lui Sfânt Ion,
Rânduită de Sion
S'o cinstească și pre ea.
Dar țiganul de colea :
— Ba e vorba !... Pofta'n cui !...
Par'că altă treabă nu-i ?...
Cine naiba o fi fost
Nătărău așa și prost.
Să-i mai arză de aflai
Cap, odată bun tăiat ! !

V. Bilciurescu

ei ; să vede frumoasă, blondă, cu părul auriu, ochi scânteători de vioiciune și șiretenie, născiorul fin, guriță rumenă și carnoasă bună de sărutat. Râde mult și este guralivă. În jurul ei roiesc mulți admiratori, nu știe pe care să-l reție !

Cuvinte, scrisori, făgădueli, apoi nimic ! un fum ușor... care imprimă pe tulum dantelei vieții o floare !

Apoi alții și alții, și desenul dantelei se'ntinde !... Intr'o zi un prinț îi jură tot ce vrea, este la apogeeul frumuseții.

Beția orelor de desfătare o fac să uite prețul vremii care trece nepăsătoare.

Apoi duiosul sentiment al maternității o pronește în juru a o multime de dulci și grele îndatoriri.

Intr'o zi este singură, sgomotul orelor de petrecere s'au stins : în fața oglinzei să privește și tresare, câteva fire albe au răsărit în părul ei auriu, se uită mai de aproape și i se pare că lângă ochi o dunguliță nu se mai șterge : este urma răsului ei, a lacrimilor ei.

Ostează ! este prima înștiințare a dușmancei omenirii cea mai srașnică : bătrânețea ! distrugătoare a tot ce e puternic, frumos, bun. O ! ce trist, să vezi cum una câte una toate te lasă.

Acea zeiță a frumuseții te părăsește aruncând în urma-i praf de cenușe ; puterile slăbesc, închipuirile bogate cu careți împodobeai viața întreprinzând adesea înfăptuirea lor și realizându-le grație forței de

muncă și de energie desfășurată, se 'ntunecă pe nesimțite ; totul încet, încet se desprinde de acel trup frumos ca frunzele de trandafir, care una câte una pleacă luate de vânt, lăsând cotorul florei despodobit.

Cine se mai ocupă de bătrâne !

Nici chiar acei care prin sângele ce le curge 'n vine, n'ar trebui să uite că este acelaș care curge și 'n vinele aproape reci a unei bătrâne care le-a dat viața ; și că 'n clipa când le a aprins în ei un focar de vitalitate, câteva scânteci din al ei s'au stins.

Voi acei care iubiți și admirați tinerețea, voi care sacrificați timp și bani pentru un surâs și o privire galeșe, voi care acoperiți cu delicatete și eleganță umerii mățasoși a aceluia pe care le iubiți, gândiți-vă la spina-rea rotundă a mamci voastre împovărată de anii și de frigul bătrâneții ! Vouă cărora vă place să alunecați cu piciorușele încălțate în pantofi cocheti, gândiți-vă la picioarele bătrâne, noduroase și greoaie, care când erați mici nu se odineau ca să vă îndrepte pașii pe calea vieții.

O ! sărmanele bătrâne, cum le uită toți !... Dece să le mai deschidă cineva ușa ? Nu sunt azilurile unde să pui pe bătrâne, să te scapi de ele !

Copii n'au loc în casa lor pentru acelea care i-au făcut oameni...

Un proverb zicea dacă n'ai un bătrân în casă să-l cumperi. Vremurile s'au schimbat. Ce să-l cumperi ! dacă l'ai în casă, îl dai și gratis, numai să te scapi de el ! Și atunci bietii

bătrâni ca niște sfărâmatuți, vin să se împotmolească la ultimul țărmaștrăic al carității publice. Sărmană rămășiță a unui suflet care ar vrea să se mai încălzească la licărirea caldă a ochilor iubiți; asupra cărorora s'a aplecat de atâtea ori când adormeau îmbătați de frumoasele imagini deșteptate în copilăria lor, de basmele șoptite, de buzele duioase ale mamei. Sărmana rămășiță, nu întâlnește în juru-i decât răceala zidurilor făcute!

Și adesea privind în jurul lor cu ochii care nu mai au ce vedea, nici pe cine, îi închid scormonind în cutioara sufletului reamintirile pătimase.

O copii! voi care umpleți casa mamei voastre de fericire și de haz, voi fără de care mamele voastre li se pare că viața n'are niciun farmec; cum

puteți când îmbătrânesc acelea care v'au luminat calea să le lăsați în umbra uitării și a nepăsării? În durerile care scormonesc trupul schimonosit de bătrânețe, nici o mână netedă, caldă și mângâioasă nu alunecă peste membrele suferinde ușurând chinul. Singure, ridică ochii spre icoanele sfinte și șoptesc resemnate: Facă-se voea ta Doamne! O! voi, toți acei care aveți îndatorirea sfântă, cum nu mai găsiți un colțisor în casa voastră? de unde în ochii lor umbriți de vreme să se mai aprindă o scântee de fericire, și cu luminața acea în privire să plece pe suflet chipurile mult iubite! Dar cine să mai ocupă de bătrâne? Sărmane rătăcite în haoticul labirint al vieții!...

Eufrosina Pală

Anton Cehov

Cu ocazia aniversării a 20 ani dela moartea sa

Scriitorul „oamenilor de prisos”. — Povestirea lui „Camera No. 6” rezumată opera lui.

În Iulie anul acesta se împlinesc 20 de ani de la moartea lui Anton Cehov cel mai sănătos și mai puternic din scriitorii ruși contemporani. Nu știu dacă este vre-o coincidență între aniversarea a 20 de ani de la moartea lui și interesul care îi se dă operei lui în România, dar constatăm că în ultimul timp s'a jucat și una din piesele sale pe teatrele noastre și a apărut și una din cele mai bune traduceri a cunoscutei sale piese „Unchiul Vania” făcut de un cunoscător al limbei ruse d. Lăzărescu.

sănătos și puternic” de și Anton Cehov personal a fost un om bolnav toată viața lui și a și murit de tuberculoză; totuși opera lui se deosebește de a tuturor celorl'alți scriitori contemporani cu el prin sănătatea și vigoarea ei. Nestăpănit de nici o idee preconcepută, de nici un ideal moral sau social, care să-l facă propovăduitorul unei noi vieți — cum au fost stăpâniți mai toți scriitorii ruși, care nu erau numai oameni de litere, dar și oameni politici și moralizatori Cehov n'a fost de cât observatorul și înregistratorul vieții care îl încon-

idealiza, dar fără a o înjosi. Și poate de aceea opera lui este cea mai fidelă icoană a contemporanității sale. Ea n'a plăcut multor idealisti și vizionari ruși, care făceau din om o ființă supra omenească și o înzestrau cu darurile fantaziei lor, dar ea este admirabil redată în toată goliciunea ei de către Anton Cehov. Lumea descrisă de el e așa zisa lume a „oamenilor de prisos” a oamenilor cari nu știu ei singuri de ce trăiesc și se miră de inutilitatea existenței lor și acei cari privesc mai adânc la felul vieții lor. Acești Oameni de prisos, cari nu fac nimic pozitiv în viața lor, cari își trăiesc existența într'od monotonă perindare de evenimente unele și aceleași, dar tonul și rostul vieții, care din această cauză pare ea însăși searbădă, plictisitoare, de prisos.

Casa lui Cehov la Melihovo în Rusia.

Și poate în nici una din povestirile lui Anton Cehov n'a definit mai bine această privire a lui despre contemporanii săi de cât nuvela sa „Camera No. 6”.

În această povestire e descrisă moartea sufletului omenesc. În ea Cehov descrie boala mintală a unui funcționar intelectual dintr'un oraș de provincie, Ivan Dimitrievici Gromov și paralel cu aceasta Cehov descrie istoria morții sufletești treptate a medicului local Andrei Efimovici Raghin, care se lăsase să devie un om de prisos, ca și ceil'alți din mediul său și care ajunge el însuși să fie clientul „Camerei No. 6” ce se găsea sub conducerea sa și servea de azil pentru nebuni. Tragedia din această povestire a lui Cehov se petrece pe fondul unei îngrozitoare și timpite vieți obștești, duse într'un tîrg de provincie și care este icoana vieții întregii burghezii rusești, și pe care autorul o descrie într'un mod admirabil de adevărat și real.

Raghin este un medic de talent care vine într'un tîrg după terminarea studiilor și din primele zile este prins de vârtojul vieții pustii și ușurate în cât uită toate lucrurile frumoase și nobile învățate în Universitate. Întimplător vizitează „Camera No. 6” a spitalului în care era medic șef și în care se țineau nebunii în cele mai mizerabile condițiuni și unde erau bătuti nemilos de păzitorul Nikita. Aci, el dă peste Gromov, un funcționar intelectual care în-

Anton Cehov pe o bancă în grădina proprietății sale la Melihovo. Fotografie luată înainte de a pleca în Germania unde a murit în Iulie 1904.

În ultimul timp interesul pentru opera lui Cehov părea că n'a fost prea mare în România, deși multe din lucrările lui au fost traduse. Chiar în *Universul politic*, s'au tradus de mult de d-na Dobrogeanu-Gherea multe din schițele și nucelele lui. Dar lucrările lui principale, piesele lui de teatru, rămân încă a fi cunoscute.

Am spus, începând a scrie despre Cehov, că a fost „scriitorul cel mai

jura. Și tocmai această libertate sufletească de care se bucura, l'a făcut să vadă sănătos și puternic mediul în care a trăit și s'a zbatut. Și de unde ceil'alți scriitori ruși sub stăpânirea anumitelor idei și curente au idealizat anumite tipuri și creațiuni de ale lor, dându-le o înfățișare de multe ori nenaturală și extraordinară, Cehov a descris lumea care l'a înconjurat așa cum este fără a o

bunise și care-l întâmpină pe doctor cu următoarea exclamațiune:

— *A venit doctorul!* — strigă el și izbucni în râs. — *In cele din urmă! Domnilor! vă felicit! Doctorul ne face cinstea cu vizita lui!*

Nikita să-i dea drumul, „dacă nu, va sparge ușa”.

Nebunia izbucnește și la el și moartea lui sufletească începe să se desvolte.

Povestirea aceasta rezumă toa-

plăcut convorbitor, fugea de oameni și găsea plăcere numai în cadrul naturii, în mijlocul ei. Imediat ce viața i-a permis să se așeze, el și-a cumpărat o fermă la Melihova, de unde a plecat în Germania, ca să se vindece și de unde n'a mai revenit nici odată spre durerea tuturor acelor care i-au admirat și prețuit geniul.

Deși crud cu oamenii în povestirile sale, deși descrie cu amănunte dureri și păcate, apucături și moravuri care revolta sufletul omenesc, Cehov este iubit și de aceia care se văd biciuiți și disprețuiți de scrisul său pentru că fiecare vede în el un om bun, un suflet larg, o inimă zdrobită de durerile și suferințele altora și cari probabil i-au și grăbit moartea.

Dr. I. Duscian

Violoncelul și contrabasul

— ANECDOTA —

*La examenul ce-l dete
Vre-o câți-va băeți și fete
Elevi din Conservator,
El ești triumfător.
Fu succesu-ăsa de mare
Că întreaga adunare
Cu aplauze-l salută,
Iară mă-sii, ce tăcută
Și cu dragoste-l privește.
Directorul îi vorbește
Cu ton autoritar.*

— *E talentul lui prea rar.*

„*Înt'r'atât de nevăzut,*

„*C'aș jura că l'ai născut*

„*Cu vioara'n mâini, — îi zise, —*

„*Așa cred, zău, pare-mi-se!*

— *Cu vioara? Zi mai bine, —*

I-a răspuns ea cu suspine:

„*In durere-așa de mare*

„*L'am născut că mi-se pare*

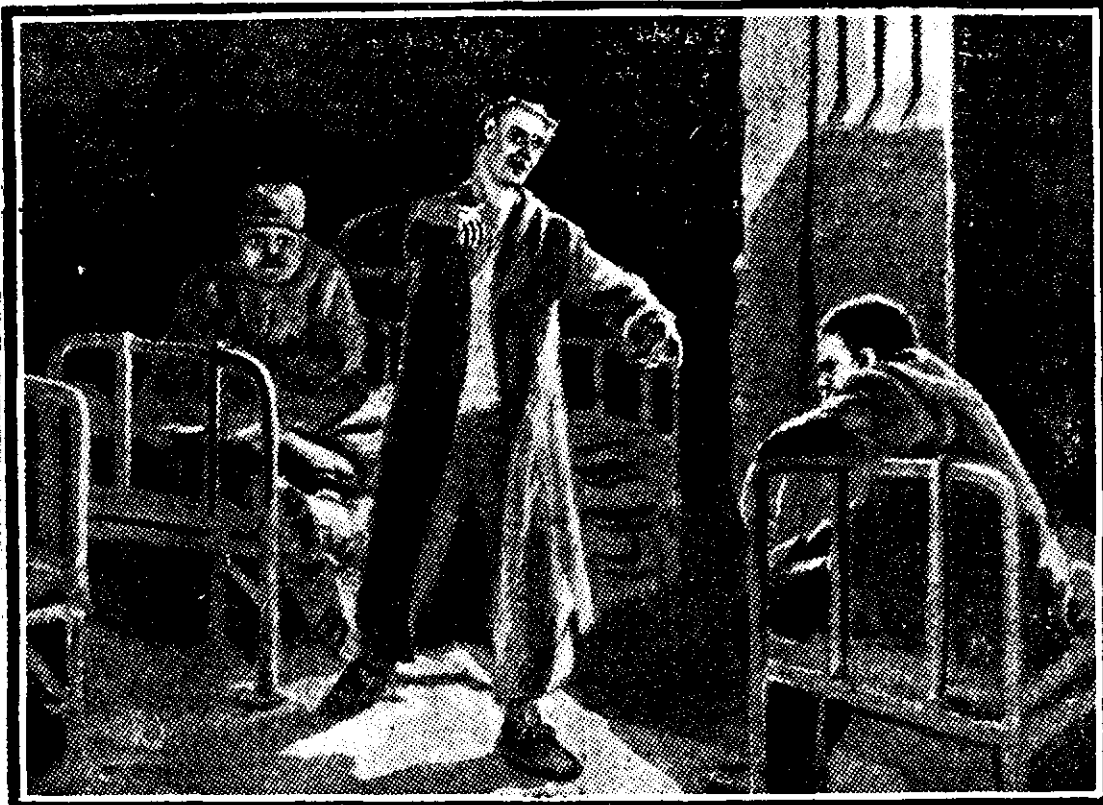
„*Că-i mai drept să zici altfel*

„*C'avea 'n mâini violoncel*

„*Dacă nu un contrabas,*

„*Că mai jos nu pot să las!*”.

N. ȚINC

Scena din povestirea lui Anton Cehov „Camera Nr. 6”. Gromov îi explică doctorului Raghin că nu el și tovarășii lui sunt nebuni, dar acei cari se găsesc în libertate.

Fioră blestemată! țipă el în desperare lovind cu piciorul în podele. Trebuie nimicită fiara aceasta!

Reghiu întrebă liniștit pe Gromov:

— *De ce te mâni?*

La această întrebare Gromov îi răspunde cu lungi tirade oratorice în care e vorba de „zeci și sute de nebuni cari se plimba liberi în lume, din cauza ignoranței voastre a medicilor, cari nu știți să deosebiți pe nebuni de cei sănătoși. De ce eu și a-cești nenorociți trebuie să stăm aci zăvorâți, ca niște țapi ispășitori?”

Oratoria lui Gromov îi place lui Raghin. El începe să vie des la nebun și să stea cu el ceasuri întregi de vorbă. Puțin câte puțin din cele ce vorbește cu Gromov și din cele ce vede petrecându-se în societatea în care ridicul se învârteste. Raghin ajunge la concluzia că nebunul acesta Gromov e mai cuminte de cât toți cunoscuții și prietenii lui, că vederile și concepțiile lui despre viață și despre oameni sunt mai cuminti de cât ale celor mai serioși oameni cari trăiesc în societate și nu sunt luați drept nebuni.

Dar dese vizite pe care le face Raghin lui Gromov, fac pe cunoscuții doctorului să-l creadă și pe el nebun și Raghin e internat în „Camera No. 6”.

Dar aci, după cât-va timp, în care el a privit cu filozofie la toate cele ce se petreceau în jurul său și la cele ce i-au fost făcute de cunoscuții lui cari l'au internat ca nebun, Raghin se revoltă și cere servitorului

toată opera lui Cehov — pe care cetind-o ai impresia că toți oamenii descriși de el, cu toată normalitatea lor, duc o viață așa de inutilă, se ocupă de lucruri așa de puțin interesante, rostul lor în societate e așa de inutil, în cât nu știi dacă acei cari sunt socotiți de nebuni pentru că sunt stăpâniți de o idee, de o credință, de un avânt, nu sunt ei adevărații oameni, adevărații creatori ai vieții.

Privirea aceasta atât de pesimistă a lui Cehov asupra vieții omenesti explică de altfel și înclinările sufletului său: el, cu toate că era cel mai

Scenă din povestirile lui Anton Cehov: „Camera Nr. 6”. Doctorul Raghin și Gromov cer să li se dea drumul.

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

7

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

Impărăteasa ne-a povestit, că după cererea formală a papei, cu trei zile înainte de încoronare, cardinalul Fesch a dat binecuvântarea nupțială soților, la ora 12 noaptea în capela de la Tuileries; la această ceremonie n'a asistat de cât un număr restrâns de invitați.

Mi se pare că mareșalul Duroc și prințul Eugeniu făcuse parte din numărul martorilor.

Impărăteasa voi să aibă extractul ei de căsătorie care i-a fost eliberat. Ea îi remise vice regelui care-l luă în Italia d'eteamă să nu se rătăcească sau să fie sustras.

Când a fost vorba de căsătoria Mariei Luiza, aceasta o întrebă pe Josefina dacă fusese căsătorită religios, de oarece atunci nu se va putea hotărâ la o unire pe care ar considera-o drept un sacrificiu. Impărăteasa îi răspunse să consulte *Monitorul*. Aceasta înseamnă să evite cu îndemănare răspunsul, de oarece știa foarte bine că Napoleon nu voise ca *Monitorul Oficial* să publice o ceremonie atât de tradițională. Iată cel puțin ceia ce am auzit de mai multe ori din gura Majestății Sale.

Alexandra de Beauharnais

CAPITOLUL VII

*Amintiri din copilăria împărătesei.
O profeție: Veți fi regină*

Impărăteasa Josefina era superstițioasă, dar nu atât precum s'a spus. Nu-i plăcea, e drept, să se vorbească în fața ei de preziceri; îi fusese făcută una prin care îi se vestește un sfârșit funest. Cu toate acestea ea satisfăcu curiozitatea noastră de a ști prezicerea care i-a fost făcută la Martinica. Iată ceia ce ne-a povestit:

Ea nu era încă măritată. La o

plimbare, văzu mai multe sclave strânse în jurul unei bătrâne care ghicea. Cum o zări ghicitoarea scoase un țipăt se repezi la mâna domnișoarei de Tascher și păru neapăs de agitată.

Josefina foarte amuzată de mai-muțările aceasta, îi se adresă astfel:

Ghicitoarea

— Ai văzut oare ceva neobișnuit pe figura mea?

— Da.

— E ceva rău?

— Nu, dar și mult bine...

— De draga mea, se vede că nu vrei să te compromiți, căci prezicerile d-tale nu prea sunt clare.

— N'ași vrea să stăruiesc prea mult asupra lor, răspunse dânsa, ridicând ochii spre cer cu o expresie foarte stranie.

— Dar în sfârșit, ce vezi? întrebă Josefina a cărei curiozitate se tremise oare cum.

— Ceia ce crezi?... N'o să mă credeți, dacă vă voi spune.

— Ba da.

— Ei bine! Ascultați atunci. Vă veți căsători în curând; legătura asta însă nu va fi fericită; veți deveni văduvă și apoi... apoi veți deveni regina Franței. I)

— Veți avea multe bucurii în viață, — cu toate acestea veți pieri într-o răcoasă.

Spunând acestea ghicitoarea o luă la fugă.

Firește că Josefina n'a luat prezicerea în serios, într'u cât, — pe vremea aceea era prea puțin probabil

1) Prezicerea aceasta este asemenea aceleia pe care o povestește în „Amintirile” sale lordul Holland.

ca să se producă un atare eveniment. După toate presupunerile, domnișoara Tascher, nu se putea căsători de cât cu un creol și să-și petreacă viața în mediul în care se născuse.

Ea uită toată prezicerea aceasta, până în clipa în care pierdu pe primul ei soț, d. de Beauharnais pe care îl iubea foarte mult.

„Iată, doamnele mele, adevărul, exact asupra acestei profeții. Sfârșitul nu mă preocupă, stau retrăsită și în liniște aci: nu mă amestec în chestiunile politice, fac cât mai

„mult bine posibil, astfel că nădăjduiesc să mor în patul meu. E drept „că Maria Antoinetta“...

Aici Josefina se opri și toată lumea se grăbi să schimbe convorbirea.

(Va urma)

PASTEL

*Tăcere... și luna lungi fire de tort
Deșiră din ghemu-i de aur,
În parcul în care de vremuri stă mort
Pe soclu-i, sârmanul centaur...*

*Iar Venus din Millo sub roze și crini
Își stinge pustul tristeții,
Că'n ochii ei parcă lipsiți de lumini
Plâng toate plăcerile vieții...*

*Pe jos.. nimfe, fauni și cupidoni chiaz
Statui de furtuni aruncate,
Dorm samurul de moarte... deasupra
lor raz
Căd frunze de toamnă uscate...*

*Și... mort e hăruzul, căci dărăpănat,
Crescut-a în el bălăria,
Și'n locu-i acuma, în parcul uitat
Mai picură doar... veșnicia...*

George Florescu-Tărănu

Intr'un cimitir de sat...

Prin tine cimitir din sat
In două zile m'am plimbat
Două zile'n rând
Ș'acum mereu te am în gând.
Nu'nțeleg ce e cu mine
De câte ori gândesc la tine
Mă văd ades plângând.

In tine doar cresc bălării...
Peste mormânturi de copii
Șerpi se'ncălzesc la soare.
Trist cimitir, tu n'ai o floare
Cei vii te ocolesc cu grabă,
De tine nimeni nu se'ntreabă
De cât atunci când moare.

La zile mari câte-o bătrână
Cu ciobul cu tămâie'n mână,
Prin bălării croindu'și cale
Abea o vezi venind agale.
Privește un mormânt ș'un altul
Nu știe unde-i răposatul
E-aci ? ori mai la vale ?

In două zile cât am stat
Prin tine cimitir din sat
Cea din mine-am îngropat ;
Că desecorimă văd plângând
Ș'adese ori te am în gând
Așa cum vești fără o floare
Cusperpi ce se'ncălzesc la soare.

Ion Th. Iam-Motuzoaie

Insemnări

Bach își iubea mult soția și cum a fost un artist și un creator, fără ajutorul ei nu putea trăi nici o zi în viață. Dar iată că într-o dimineață tovarăsa-i moare și Bach e cum nu se poate mai nemângăiat. Tocmai când plângea întră servitoarea și-i cere niște bani pentru înmormântare:

— „Ce vii la mine, spuse Bach printre lacrimi, du-te de cere dela nevastă-mea!”

Pasteur a fost binefăcătorul a milioane de oameni, a fost financiarul cel mai priceput căci a făcut economii enorme în gospodăria industrială, a fost savantul prin excelență lucrând dornic pentru cauza sfântă a științei, dar a fost și acela care prin teoriile lui microbiene a făcut să fie recunoscuți de către templele Minervei mulți martiri aduși jertfă intrigii și neștiinței. Unul din ei a fost Semmelweis. De origină ungur, la 8 de ani descoperă că febra puerperală e o boală contagioasă și introduce în tratamentul ei sistemul care a rămas până astăzi. Dar teoria aceasta nu corespundea acelei stabilite de academicieni și deaceia nu fu admis la nici un examen din Viena și în Praga fu pus în imposibilitate de a-și câștiga viața prin muncă.

Desgustat de atâta ură din partea corpului medical austriac Semmelweis se retrase la Budapesta unde după puțin timp moare ca profesor, tuberculos, în vârstă numai de 17 ani.

Acum un an, a apărut la Paris o carte intitulată „Le livre de plagiate” în care autorul ajunge la concluzia că n'a fost scriitor celebru care să nu fi plagiat, conștient sau inconștient, idei, pagini, fraze chiar din vreun demn înaintaș de al său. Sunt trecuți acolo nemuritori dela primii versificatori latini și până la Anatole France, pe care-l acuză că a plagiat din Gautier și alții.

Și fiindcă veni vorba despre „lista neagră” a acelora pe care lenea de a gândi sau alte pricini i-au silit să fure, meșteșugit sau nu, îmi amintesc despre ultimul plagiat des-

coperit: „Le Rhin” al lui Hugo, transcris exact după o carte rară din secolul XVII, a lui Pierre Davity. De mult chiar se mirau criticii și istoricii literari cari se ocupau amănunțit de opera lui Hugo, de erudiția neașteptată desfășurată de celebrul scriitor în epistolele trimise dela granița germană și care alcătuiesc volumul: „Le Rhin”. Acum furtul descoperit, s'au pus cele două cărți alături și s'a văzut că meșteșugul lui Hugo era foarte dibaciu, de oarece a adaptat impresiile lui Davity timpului și ideilor secolului al XIX. În tot cazul, plagiatul acesta constituie o pată pe gloria marelui Hugo și un exemplu pentru scriitorii noștri tineri (mai ales cei tineri !...)

Silvia Nicoară

Poarta de Aur

Legenda Mesulam din SEULUL LITERAR 1)

În moscheia veche și sălăvă El-Acsa din Ierusalim în două clădirei principale, se strecoară un coridor îngust, dar în el este o infundătură largă ca un fel de fereastră. În această infundătură este întins un covor moț, pe care șede zi cu zi bătrânul ghicitor și talmăcitor de visuri Mesulam, care pentru o sumă modestă ghicește viitorul vizitatorilor moscheii.

Odată, acum câțiva ani în urmă Mesulam, ca de obicei șede în infundătura lui, dar era așa de rău dispus, în cât nici nu răspundea la salutarile trecătorilor.

Reaua lui dispoziție nu supăra însă pe nimeni, de oarece toți știau că el era foarte amărât de neplăcerea pe care a avut-o în ziua acea.

În timpul acela Ierusalimul era vizitat de un puternic monarh al Apusului îndepărtat, și în dimineața aceea înaltul străin însoțit de suita lui a vizitat și moscheia El-Acsa. Înainte de sosirea lui, administratorul moscheii a dat poruncă să fie curățite și măturate toate colțurile moscheii și Mesulam să fie dat afară din colțul lui, de oarece prezența lui nu putea fi plăcută înaltului musafir.

Bătrânul Mesulam, se socotea, de și era urât și scârbos, un mare înțelept și se simțea foarte amărât la gândul, că n'a putut să vadă pe nobilul călător. El nădăjduse că va avea prilej să-și arate arta sa și cu aceasta să-și întărească și mai mult gloria lui. Dar această nădejde nu s'a putut împlini și el sta acum și suferea, cu mâinile ridicate, ca și cum ar chema înălțimile cerului să fie martore nedreptății care îi se făcuse.

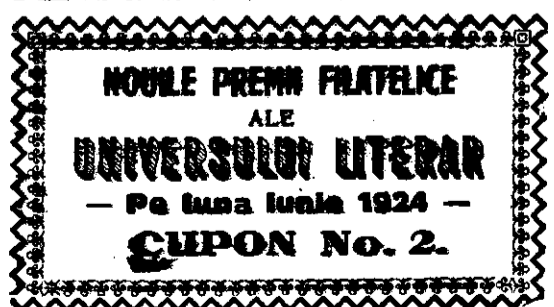
1) Cunoscuta scriitoare scandinavă, una din cele mai talentate femei din Nordul Europei, al cărui renume a pătruns în toată lumea și ar merita să fie cunoscută și la noi.

Spre seară o voce veselă l scoase din starea de adâncă durere în care se găsea. De el s'apropie un dragoman asirian, în urma căruia venea un singur călător. Dragomanul îi spuse că străinul pe care el l însoțea, dorește să facă cunoștința cu înțelepciunea Răsăritului și că el i-a vorbit de Mesulam, ca despre un cunoscut talmăcitor de vise.

Mesulam nu răspunse nici o vorbă și nu schimbă poziția sa. După ce dragomanul pentru a doua oară îl întrebă dacă vrea să asculte visul pe care l'a avut streinul, el lăsă în jos mâinile, le făcu colac pe piept și cu fața omului supus și ofensat, răspunse că el este atât de supărat de propria lui durere, în cât nu e în stare să asculte de pasiunile altora.

Dar străinul nu luă în seamă răspunsul lui Mesulam și cu o voce limpede și tare spuse câteva cuvinte, pe care dragomanul trebui să le traducă bătrânului ghicitor.

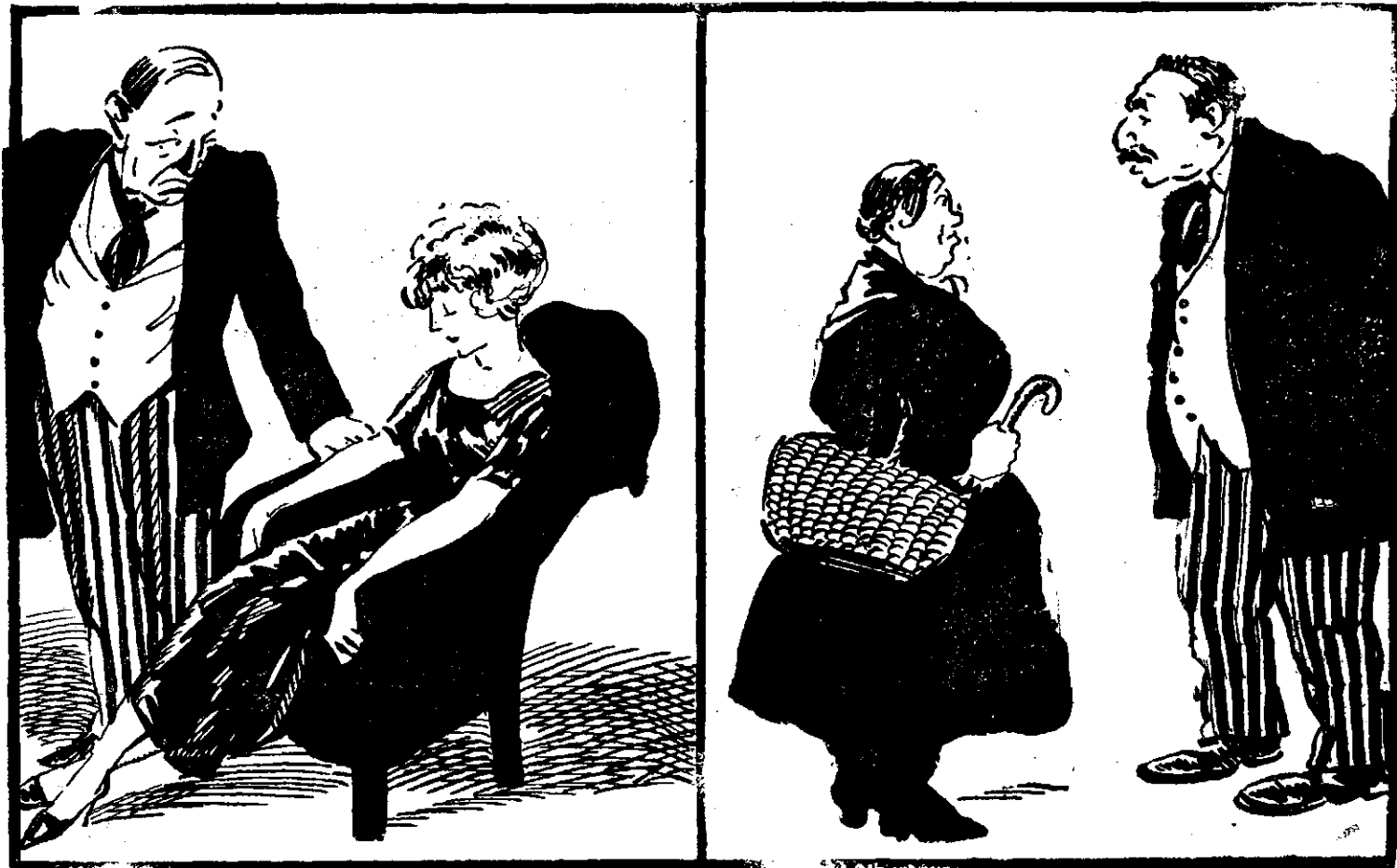
— Spune-i, — începu călătorul: — că am fost câțiva ani în urmă la Cair, cum el este un om învățat, el trebuie să știe că acolo se găsește moscheia El-Azgar, cunoscutul hram al științei orientale. Când am vizitat clădirea aceasta enormă, toate încăperile, coridoarele, sălile, au fost pline de elevi, începând cu bătrâni, cari și-au dat toată viața științei și sfârșind cu copii cari abia ști citi. Printre ei se găseau musulmani din toate

Câteva hazuri

Progres

Spirit de economie

Bietul Ionel, cum a murit ! Nu părea bolnav... 'doctorul n'a venit de cât odată.

— A făcut progrese mari medicina

— Cum, domnu vrea să mă ia de nevastă ! pe mine o servitoare !

— Păi, am făcut socoteala că mă costă mai puțin de cât cu luna și cu furatul.

părțile lumii, iar dascăli erau mai mulți de câte coloane erau în El-Azgar.

„Spune-i, deasemeni, că El-Azgar de și nu corespunde cu ceea ce noi ne reprezentăm în Apus o școală, totuși am fost impresionat de ce văzusem și mi-am zis : uite unde este puterea și sprijinul Islamului. De aici es luptătorii lui Mahomet. Aci fac școală înțelepții, care apără cu sfințenie și răspândesc învățătura Coranului”.

Călătorul se opri ca să lase timp dragomanului să traducă ce vorbise. Apoi el continuă :

— Mai spune-i, că El-Azgar mi-a făcut o impresie așa de adâncă, în cât a doua noapte am văzut-o în vis. Am visat o clădire enormă de marmoră albă și în care se găseau elevi, toți în rase negre și cu turbaue albe pe cap, după cum era și în El-Azgar. Mergeam prin săli și culoare și din nou m'am mirat de puterea care era adunată aici și care asigura existența musulmanilor. La sfârșit am văzut în vis cum m'apropiam de peretele minaretului de unde bătrânul hodjea face cunoscut credincioșilor că a sosit ceasul răgăciunei. Am văzut

scara pe care se urca hodjea. La început n'am putut distinge fața lui, dar când el s'a întors cu fața spre mine, urcând scara în spirală, am văzut că era Christos.

Povestitorul din nou se opri și răsuflă adânc.

„De și n'a fost decât vis cu nu pot nici odată să uit impresiunea pe care a făcut-o asupra mea această urcare a lui Cristos în minaretul din El-Azgar, spuse tare călătorul. Faptul că El a venit aici în fortăreața Islamului ca să facă cunoscut ceasul rugăciunei, mi s'a părut așa de ciudat și de semnificativ, în cât m'am cutremurat și m'am deșteptat.

Aci, călătorul din nou se opri, ca să dea timp traducătorului să repete cele spuse. Dar munca lui fu zadarnică. Mesulam, ședea mereu, cu mâi-

nile proptite în șolduri și se legăna când înainte când înapoi cu ochii pe jumătate închiși ca și cum ar vrea să spue : dacă nu pot să scap de oamenii aceștia cari mă plictisesc, cel puțin dacă aş putea s'adorm.

(Continuarea în numărul viitor)

CEREȚI
la toate librăriile
O Călătorie în Suedia
de **STELIAN POPESCU**
— PREȚUL LEI 20 —

Citiți ziarul
Științelor și Călătoriilor
Care apar în fiecare Marți

VIZITAȚI
Cinema „VLAICU”

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase și instructive